

Zaaknummer: 1343732
Portefeuillehouder: Désiré van Laarhoven
Team: RMEO - Cluster Duurzaamheid
Steller: Straathof, Eva
Betrokken medewerker(s): MEO

Openbaar

Onderwerp

Het opstellen van een soortenmanagementplan

Samenvatting

De regels voor flora en fauna in de Omgevingswet verbieden het doden, verstoren of wegnemen van leefruimte van beschermde soorten in de gebouwde omgeving (woningen, kantoren, bedrijven en maatschappelijk vastgoed binnen het stedelijk gebied). Ingrepen zoals isolatiemaatregelen mogen daarom alleen plaatsvinden na prijzig, tijdrovend en veelal locatiegericht ecologisch onderzoek. Er wordt daarom ingezet op het opstellen van een soortenmanagementplan, gericht op het stedelijk gebied. Hierin wordt de instandhouding en versterking van beschermde soorten binnen de gebouwde omgeving vastgelegd. Met het soortenmanagementplan kan vervolgens één gebiedsgerichte ontheffing worden aangevraagd. Ruimtelijke ingrepen, zoals grootschalige isolatiemaatregelen, kunnen met deze methode sneller en makkelijker plaatsvinden.

Voorstel college

1. Akkoord te gaan met het opstellen van een soortenmanagementplan (SMP).
2. Akkoord te gaan met het Europees aanbesteden van een soortenmanagementplan (SMP).

Inleiding

Het doden, verwonden of wegnemen van leefruimte van beschermde soorten is door de regels voor flora en fauna in de Omgevingswet, voorheen door de Wet natuurbescherming, verboden. Voor gebouwbewonende diersoorten zoals huismussen, gierzwaluwen en sommige vleermuissoorten kunnen werkzaamheden, zoals isolatiemaatregelen, een negatieve invloed hebben op hun leefomgeving. Op grond van de Omgevingswet geldt bij dergelijke ingrepen dat er eerst ecologisch onderzoek moet worden gedaan naar de aanwezigheid van beschermde soorten. Deze algemene verplichting geldt voor woningcorporaties, gemeenten, projectontwikkelaars, maar ook voor particulieren. Dergelijke onderzoeken zijn vaak erg tijdrovend en prijzig.

Landelijk wordt er daarom nu ingezet op een gemeentelijk soortenmanagementplan (SMP). Met het SMP wordt ecologisch onderzoek gedaan naar beschermde soorten op gebiedsniveau. De natuur in de gebouwde omgeving (woningen, kantoren, bedrijven en maatschappelijk vastgoed binnen het stedelijk gebied) wordt in kaart gebracht en er worden in een SMP maatregelen getroffen om de biodiversiteit langdurig te beschermen en te verbeteren. Hierdoor is de biodiversiteit weerbaar genoeg om af en toe ruimtelijke ingrepen op te kunnen vangen. Vervolgens kan er een gebiedsontheffing worden verkregen bij de provincie Noord-Brabant voor maximaal 10 jaar.

Het seizoensgebonden ecologisch onderzoek en het opstellen van een SMP duurt circa twee jaar. De verwachting is dat de gemeente in de tussenliggende periode gebruik kan maken van de zogeheten pre-SMP regeling. Met deze nieuwe regeling kunnen onder specifieke voorwaarden toch isolatiemaatregelen worden getroffen op basis van een twee jaar durende gebiedsvergunning. De verwachting is dat in mei 2024 de provincie Noord-Brabant besluit over de pre-SMP regeling en bijbehorende subsidieregeling.

Beoogd resultaat

1. Versterken van beschermde soorten in de gebouwde omgeving.
2. Aanspraak maken op subsidieregeling SMP van de provincie Noord-Brabant.
3. Voorzetten van verduurzamen van de gebouwde omgeving zonder overtreding van de Omgevingswet.
4. Inwoners deels ontzorgen bij het nemen van isolatiemaatregelen in de woning.

Argumenten

- 1.1 *Een SMP draagt bij aan de instandhouding en versterking van de biodiversiteit.*
Door het vooraf treffen van compenserende maatregelen beschermen we actief de diersoorten in de gebouwde omgeving die onder het SMP vallen. Op deze manier wordt de biodiversiteit versterkt en wordt de instandhouding van deze diersoorten gegarandeerd.
- 1.2 *De (grootschalige) isolatieaanpak is een belangrijk onderdeel van de besparingsdoelstelling van de Regionale Energie Strategie (RES). Voortzetten van deze aanpak is alleen met een SMP mogelijk.*
Het isoleren van de gebouwde omgevingen zorgt voor een afname in het energieverbruik binnen de gemeente Boxtel. Als isolatie stil komt te liggen, brengt dat het behalen van de RES doelstelling voor de gemeente Boxtel in gevaar. Door het opstellen van een SMP voorkomen we dit.
- 1.3 *Het opstellen van een SMP is noodzakelijk om gebruik te mogen maken van de pre-SMP regeling.*
Doormiddel van de pre-SMP regeling kan er een tijdelijke gebiedsgerichte ontheffing worden aangevraagd bij de provincie. Deze regeling zorgt ervoor dat de verduurzaming van de gebouwde omgeving onder voorwaarden toch door kan gaan. De pre-SMP regeling geldt alleen als een gemeente reeds is gestart met het opstellen van een SMP. Dit houdt in dat gemeenten op zijn minst opdracht moeten hebben verleend aan een adviesbureau voor het ecologisch onderzoek.

- 1.4 *Om aanspraak te maken op de subsidieregeling van de provincie Noord-Brabant, dient gestart te zijn met het opstellen van een SMP.*
 Door het Rijk is een subsidieregeling (SPUK) aangekondigd die deels tegemoet komt in de kosten die gemeenten maken voor het opstellen van een SMP. De SPUK wordt met terugwerkende kracht toegekend voor activiteiten die na 1 januari 2021 zijn gestart. Middels een nog op te stellen subsidieregeling (planning medio mei 2024) verdelen de provincies deze rijksmiddelen richting gemeenten. Voor Boxtel is de hoogte van de SPUK vastgesteld op € 154.943. Om aanspraak te kunnen maken op de SPUK dient onder andere een offerte of factuur aangeleverd te worden van het adviesbureau dat het ecologisch veldonderzoek uit gaat voeren.
- De SPUK zal in twee tranches worden uitgekeerd. De eerste tranche van de SPUK is vermoedelijk voldoende voor ongeveer 50% van de Brabantse gemeenten. De tweede tranche zal bestemd zijn voor de overige 50% van de Brabantse gemeenten. Hoe eerder gestart wordt met het opstellen van een SMP, hoe groter de kans dat de gemeente Boxtel mee kan in de eerste tranche.
- 1.5 *Het starten met het opstellen van een SMP is nu nodig, omdat verwacht wordt dat er een tekort komt aan personele capaciteit bij onderzoeksbureaus.*
 De komende periode zullen veel gemeenten de markt op gaan om een SMP te laten uitvoeren. Hoogstwaarschijnlijk zijn er te weinig ecologen om aan die groeiende vraag te voldoen. Ook de provincie en de omgevingsdienst hebben te maken met het tekort aan ecologen. Zij worden daardoor beperkt bij het adviseren in het voortraject en in het toetsen van SMP's. Daarom is het van belang om zo snel mogelijk een start te maken, zodat we niet achter in de rij staan.
- 2.1 *De kosten van de aanbesteding overstijgen de mogelijkheid tot andere aanbestedingsvormen*
 Uit de aanbestedingsprocedure volgt dat voor diensten en leveringen een Europese aanbesteding noodzakelijk is vanaf € 221.000. De kosten voor het opstellen van een SMP worden geschat op +/- € 400.000. In deze situatie is daarom sprake van een Europese aanbesteding.

Kanttekeningen

- 1.1 *Prioritering van dit onderwerp levert mogelijke vertraging op bij andere projecten, omdat interne ruimte moet worden vrijgemaakt.*
 Naar schatting wordt de ambtelijke formatie belast met een halve fte gedurende het aanbestedingstraject van het SMP (projectleider, contact bevoegd gezag, ecologie, etc.). In de periode van het opstellen van het SMP is dit naar schatting een halve tot een hele fte (machtigingen afgeven, monitoring bijhouden, etc.). Deze schattingen zijn gebaseerd op ervaringen van vergelijkbare gemeenten die al gestart zijn met een SMP. In de aanbestedingsprocedure zal daarom voor het opstellen van het SMP ingezet worden op ontzorging van de ambtelijke formatie. Daarnaast wordt in de voorbereiding van het aanbestedingstraject een extern adviesbureau ingeschakeld, waarmee ook in deze fase de inzet van ambtelijke formatie zo veel mogelijk wordt beperkt.
- Het opstellen van een SMP en aanvragen van een pre-SMP vraagt capaciteit waar op voorhand geen rekening mee is gehouden. Het is mogelijk dat eventuele andere opgaves op het gebied van duurzaamheid, biodiversiteit en/of ecologie vertraging oplopen. Uiteraard proberen we dit zo veel mogelijk te voorkomen, maar mocht dit zich voortdoen dan stemmen we dit af binnen het portefeuillehoudersoverleg.
- 1.2 *Er is nog geen jurisprudentie die bevestigt dat een (pre-)SMP voldoet aan de zorgplicht van de Omgevingswet.*
 De methodiek van een SMP en pre-SMP is nog nooit door de rechter getoetst en daarmee is er geen jurisprudentie of deze methode voor de rechter standhoudt. Wel is er consensus, bij onder andere de Rijksoverheid en provincies, dat het SMP de te volgen route is.

Afgelopen zomer heeft de Raad van State uitspraak gedaan in een zaak tussen de provincie Utrecht en een isolatiebedrijf. Daarin is gesteld dat het uitvoeren van ecologisch onderzoek door een deskundige noodzakelijk is om aan de zorgplicht van de Wet natuurbescherming te voldoen. De rechter verwees in zijn uitspraak naar de vele betrokken partijen die hebben gewezen op een SMP als oplossing, maar sprak zich niet uit over de vraag een SMP of pre-SMP voldoet aan de vereisten van de Wet natuurbescherming.

1.3 *Het proces neemt veel tijd in beslag.*

De provincie Noord-Brabant wil, naar het voorbeeld van de provincie Utrecht, de mogelijkheid van een pre-SMP aanbieden. Besluitvorming daarover wordt verwacht in mei 2024. Gemeenten die dan al zijn gestart met een SMP, kunnen op dat moment direct een aanvraag indienen om gebruik te kunnen maken van het pre-SMP. Besluitvorming over de aanvraag kan tot maximaal 20 weken in beslag nemen. Het kan dan ook lang duren voordat er gebruik kan worden gemaakt van een pre-SMP en gemeenten weer verder kunnen met de isolatieaanpak.

1.4 *Subsidie is nog niet toegekend door de provincie*

Zolang de verwachte subsidie (SPUK) ter hoogte van € 154.943 nog niet is toegekend. Tot deze tijd gebruiken we de middelen uit de tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE middelen) als inzet.

Financiën

De kosten voor het opstellen van een SMP zijn naar schatting € 400.000. Dit bedrag is gebaseerd op gemeenten uit de regio die al gestart zijn met (de aanbesteding van) een SMP. Ten behoeve hiervan is een budget van € 100.000 opgenomen in de Kadernota 2025. Voor de resterende +/- € 300.000 kunnen de CDOKE middelen ingezet worden, aangezien het inhuren werkzaamheden betreffen die gericht zijn op de reductie van CO₂. Aanvullend hierop wordt verwacht dat de gemeente aanspraak kan maken op de subsidieregeling van de provincie Noord-Brabant ter hoogte van € 154.943.

Uitvoering

Na besluitvorming zal zo spoedig mogelijk gestart worden met een Europees aanbestedingstraject voor het ecologisch veldonderzoek en opstellen van een SMP. We zijn sterk afhankelijk van een overvraagde markt en de seizoenen, wat betreft het ecologisch veldonderzoek. Indien in het voorjaar van 2025 gestart kan worden met het veldonderzoek, kan er mogelijk in het voorjaar van 2026 een SMP zijn opgesteld.

Communicatie

De provincie Noord-Brabant start binnenkort met een werkgroep (inwoners)communicatie, waar de gemeente Boxtel bij aan zal sluiten. De gemeente communiceert richting inwoners dat er gewerkt wordt aan een SMP, een pre-SMP en wat in de tussentijd de rechten en plichten zijn van inwoners. Afhankelijk van de te delen informatie kan gebruik worden gemaakt van onder andere de nieuwsbrief Duurzaamheid, gemeentelijke website en sociale media.

Bijlagen

N.v.t.